

Наталія САС

*доктор педагогічних наук, доцент,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка,
Полтава, Україна
Sasnat2008@gmail.com*

СПРЯМУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗВО СТОСОВНО ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ВИПУСКНИКІВ НА ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКІ ЦІННОСТІ

Одним із факторів удосконалення сучасної системи вищої освіти є її спрямування на формування духовно-моральних ціннісних орієнтацій випускників на загальнолюдські цінності. Адже професійна освіта – процес передачі здобувачам її цінностей, які формують світогляд, самоусвідомлення, самомотивацію і спрямованість життєдіяльності вцілому.

До загальнолюдських цінностей як таких, що відтворюють фундаментальні відносини і потреби людей і розділяються більшістю населення світового співтовариства, відносимо: збереження миру, життя людства, уявлення про справедливість, свободу, права та обов'язки людей, задоволення потреби в знаннях, цінності самоствердження. Найважливіші серед них: життя, свобода, мир [1].

Не викликає сумніву, що найдорожчою цінністю для людини, основою її існування, її буття в світі – є *життя*. Ще одна важлива цінність людського буття – *свобода*. Саме свобода обумовлює можливості розвитку людини як роду і як індивіда.

Усезначуість цінностей-принципів : поваги людської гідності, забезпечення прав і свобод людини і громадянина, рівності, солідарності, принципів демократії і правової держави закріплено у преамбулі Хартії Євросоюзу з прав людини [2].

Серед загальнолюдських цінностей також знаходиться мир як умова збереження життя і створення можливостей для розвитку свободи. Про це свідчать результати опитування, проведеного Інститутом Горшеніна спільно з представництвом Фонду Фрідріха Еберта в Україні та Білорусі [3]. Так, 56.6% українців назвали мир найважливішою цінністю для себе, що говорить про незадоволеність українців різних регіонів потребою у фізичній безпеці (зокрема, з 2014 року, а над то – з 24 лютого 2022 року).

На другому місці в українців – цінність людського життя. Її вважають найважливішою 42, 7% опитаних. Серед важливих цінностей українці також назвали права людини, особисту свободу.

Враховуючи світовий досвід, події останніх місяців в Україні, Росії, країнах Євросоюзу та усього світу, можна констатувати той факт, що в контексті формування духовно-моральних ціннісних орієнтацій особистості загальнолюдські цінності мають виключно важливе значення.

Під впливом сформованості ціннісних орієнтацій випускників закладів вищої освіти на загальнолюдські цінності розуміємо: розвиненість понятійного апарату, володіння когнітивними алгоритмами, успішне виконання проблемних, ситуаційних завдань; наднормативна активність, рефлексивність.

Зокрема, можна узагальнено представити оптимальну сформованість ціннісних орієнтацій випускників закладів вищої освіти на загальнолюдські цінності так: володіння термінологією повною мірою; сформованість когнітивних алгоритмів; успішно виконуються теоретичні і практичні ситуаційні завдання; у разі ускладнень студенти прагнуть мобілізувати вольові зусилля, конструктивно діяти для їх подолання. Схильні самостійно долати перешкоди.

Створюють умови для досягнення успіху за допомогою посилення активності, відповідальності, самоконтролю, при цьому керуються зовнішніми і внутрішніми критеріями (за домінування внутрішніх). Наднормативна активність виявляється постійно в прагненні ставити перед собою все більш серйозні цілі, конструктивно організовувати внутрішній простір для їх досягнення, посилення власного потенціалу.

Під час аналізу власної діяльності виокремлюють сильні й слабкі сторони сформованості ціннісних орієнтацій на загальнолюдські цінності; розмірковуючи про майбутню діяльність, обирають найбільш ефективні способи виконання завдань, прогнозують можливі результати; окреслюють перспективи отримання знань і вмінь, яких бракує.

Упевнені у своїх діях, самостійно обирають цілі, зіставляють свої цілі й можливості, оцінюють пріоритети в плануванні власних дій, контролюють їх, уміють порівнювати дії з їхніми наслідками, аналізують обрані засоби, керуючись власними критеріями; автономні у своїх рішеннях. У них нейтральне ставлення до зовнішніх оцінок, вони не потребують ні схвалення, ні осуду.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сас Наталія, Самарська Лада Аналіз суб'єктивної складової індексу щастя. Щастя та сучасне суспільство : збірник матеріалів міжнародної наукової конференції (Львів, 20-21 березня 2020 р.). Львів : СПОЛОМ, 2020. 225 –229.
2. Charter of fundamental rights of the European Union. *Official Journal of the European Communities*. 2000. №3. 364.
3. Чи близькі українцям європейські цінності: результати ... – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://24tv.ua> > chi_blizki_uk...

Галина РАДЧУК

*доктор психологічних наук, професор,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
galyna012345@gmail.com*

СТАНОВЛЕННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СФЕРИ СТУДЕНТА ЧЕРЕЗ НАБУТТЯ ОСОБИСТІСНОГО ДОСВІДУ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Аналіз сучасної педагогічної практики вищої освіти засвідчує зростання небезпеки деформації особистісного становлення майбутнього фахівця. Це проявляється у тому, що соціальна дійсність висуває нові вимоги до особистісного розвитку, а це в свою чергу потребує ґрунтовного вивчення чинників і умов аксіогенезу особистості у процесі здобуття вищої професійної освіти.

Водночас гуманітарна спрямованість сучасної вищої освіти вимагає переорієнтації особистості з предметно-когнітивної площини у площину екзистенційну, де знання мають не інструментальну, а ціннісно-смыслову природу. Відтак, зміст освіти, поряд з предметно-когнітивним, з необхідністю повинен охоплювати і новий вид досвіду – особистісний (О.Г. Балл, І.Д. Бех, М.В. Кларин, С.В. Кульневич, П.В. Лушин, Ю.В. Сенько, І.С. Якиманська та ін.). Проблема набуття особистісного досвіду в середовищі освіти має особливо важливе значення, оскільки цей процес зумовлює становлення особистості майбутнього фахівця загалом та її ціннісно-смыслові сфери зокрема. Тому надзвичайно важливо окреслити психолого-педагогічні вектори актуалізації суб'єктивно включеного, пропущеного через себе, освітнього матеріалу, завдяки чому студенти набувають особистісний досвід.

Ознайомлення з поширеними на сьогодні концепціями навчання показує, що здебільшого особистісний досвід трактується обмежено. Певний виняток становлять феноменологічні концепції, які подають